

Vyfotil jsem nejlepší z fotografií

Martin Tomek

Vyfotil jsem nejlepší z fotografií. Teď už to říct můžu, po boji jsem generálem. Že to byl nelítostný souboj s osudem a ironií, na to se historie neptá: Sedím doma, hledím na spoušť a ostří fotoaparátu nižší střední třídy, není to kdovíjak mistrovský nástroj, nejsem však kdovíjak mistrovský fotograf; svůj k svému. Vzpomenu na heslo, *"kdekoliv je světlo, může se fotografovat,"* kterým chtěl Alfred Stieglitz - uznávaný americký fotograf z přelomu 19./20. století, patřící mezi průkopníky secesního piktorialismu, ve kterém se využívalo technik ušlechtilého tisku, tedy reakce solí chromu ve spojení s koloidními látkami na světlo - patrně upozornit na existenci zaznamenávaných záběrů i v nestřežených okamžicích, ale které si překrucuji, abych se utvrdil, že fotografování není věda a být fotografem není dar ani výsledek dlouhodobého úsilí.

Co na tom může být, říkám si, popadáje neznačkový kompak, citát, *"máte štěstí, pořídíte-li jeden, nebo snad dva dobré snímky za rok,"* mám v plánu odzbrojit a Thomasu Hoepkerovi - přednímu německému fotografovi, dokumentujícímu například neštěstí 9/11, jenž údajně první obrazy z aparátu od dědečka ve svých šestnácti letech vyvolával doma, v kuchyni a koupelně, aby je prodával svým spolužákům - ukázat, jak se to dá stihnout i za pět minut.

Sedám si na kraj prašné cesty vedoucí kolem našeho domu a vyčkávám na správný okamžik, na onoho fotogenického godota. Intenzivně se rozhlížím a hledám to, co mi ukáže, co hledám. Bleskne mi hlavou myšlenka, *"nezajímáte-li se o život, pak nemá fotografie význam,"* a zkouším to znovu a lépe, Ruth Bernhard - narozená na počátku minulého století v Německu, odkud se však brzy přesunula do amerického Manhattanu, kde se nechává strhnout lesbickou subkulturou, aby poté začala fotit ženské akty, čímž je proslavena nejvíce - mi tímto udává nový směr a já se snažím vše prožívat absolutně, vždyť, *"k čemu je hlouka ostrosti, chybí-li hlouka pocitu,"* jak se ptá i William Eugene Smith - americký žurnalista, proslavený svými nezvykle autentickými až brutálními snímky z bojišť druhé světové války, během jejichž pořizování byl roku 1942 na japonské Okinavě dokonce vážně zraněn.

Ernst Haas - rakouský student medicíny, který se však přiklonil k dráze fotografa pro magazín Heute a v roce 1947 sestavil foto-esej návratu válečných zajatců do Vídně, což mu získalo nabídku vstupu do respektované Magnus Photos agentury, a který významně ovlivnil vývoj barevné fotografie svými světelnými experimenty - mi zase skrytě napovídá, *"nezajímá mne, jak fotit nové věci, zajímá mne, jak vidět věci nové,"* zkouším tedy zaznamenat opět to samé - ale jinak.

Další úskalí spatřím v připomínce Anselu Adamse - jednoho z nejvýznamnějších světových fotografů a průkopníků přímé fotografie, tedy směru dbajícího na realistické pojetí bez technického zkreslení a manipulace, zároveň vášnivého fotografa yosemitského údolí - *"na každé fotografii jsou dva lidé: fotograf a divák,"* která mě nutí procházet nafocené, pohlížet na ně z dalších hledisek a mazat je z digitální paměti. Čekání na příchod godota je složité, protože se ho nikdy nedočkáte. Přitom se zdá být docela obyčejným zdokumentovatelným subjektem, jenže, *"někdy je nejjednodušší snímek to nejtěžší k pořízení,"* v čemž se muselo Neilu Leiferovi - newyorskému žurnalistovi magazínů pod hlavičkou The Time Inc., všeobecně považovanému za nejlepšího sportovního fotografa světa, jenž doprovázel slavného boxera Muhammada Aliho se svým fotoaparátem napříč celou kariérou a jehož fotografie se více než dvěstěkrát skvěly na titulních stranách předních tiskovin - dát toho slunného dne za pravdu.

Jenže v tu godot proběhl kolem. Nachytil mne nepřipraveného, tak tak jsem zaměřil a stěží našel spoušť, abych jej na jedné jediné fotce trochu rozmazaného a přesvětleného zachytil. Byla to fotografie navýsost nezdařilá. Až po deseti minutách intenzivního zahledění se mi podařilo jeden ze záporů převést na klad. Pak další. A ještě jeden. Nato se strhla lavina.

"Fotografie může vypadat jakkoliv," zhodnotil směle Garry Winogrand - dokumentarista amerického života a sociálních problémů šedesátých let, proslulý fotografováním záměrně nakřivo a třikrát ověčený cenou Guggenheim Fellowship - že jde o subjektivní úhel pohledu jednoho člověka a tím jsem zde já. Krátce poté se z fotky stal vlastně docela mistrovský kousek. Koneckonců, kdo se dočkal godota, vyhrál!

Scott Fleming - mladý chicagský kreslíř, fotograf a designér - když pronesl, *"jednou jsem si myslel, že jsem pochybil, ukázalo se však, že to byl tvůrčí okamžik,"* si byl moc dobře vědom, že jeho tezi později s radostí využijí i já. Být fotografem je dar, který jsem nedostal, nebo výsledek dlouhodobého úsilí, které jsem nevynaložil; Je to věda, alchymie snad, a o své ideály jsem právě nadobro přišel. Ke všem citátům s poklonou přidávám i závěrečný: *"Mohl by mi - prosím - někdo říct, kde na téhle věci naleznou tlačítko 'dobrý snímek'?"*

Vyfotil jsem nejlepší z fotografií.